

Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών

Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
«Νεότερη και Σύγχρονη Ιστορία και Ιστορία της Τέχνης»

Ειδίκευση: Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία: ελληνοβενετικός, οθωμανικός, νεότερος ελληνικός κόσμος

Οι υποψήφιοι/ες, ανάλογα με τα επιστημονικά τους ενδιαφέροντα, θα πρέπει να επιλέξουν να εξετασθούν σε ένα από τα τρία παρακάτω πεδία:

A) Ιστορία του Νέου Ελληνισμού (υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία, 1204-1830). **Θέσεις 8.**

B) Οθωμανική Ιστορία (περ. 1300-1923). **Θέσεις 2.**

Γ) Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (1830-2000). **Θέσεις 8.**

A) Ιστορία του Νέου Ελληνισμού (υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία, (1204-1830)

Οι υποψήφιοι/ες θα εξετασθούν γραπτά και προφορικά στην Ιστορία του Νέου Ελληνισμού υπό βενετική και οθωμανική κυριαρχία.

Για την διευκόλυνση των υποψηφίων, προτείνονται τα παρακάτω βασικά εγχειρίδια:

α) Ιστορία του Νέου Ελληνισμού υπό βενετική κυριαρχία

- Arbel Benjamin, "Venice's Maritime Empire in the Early Modern Period", *A Companion to Venetian History 1400-1797*, επιμ. Eric R. Dursteler, Brill, Leiden 2013, σ. 125-253.

- Διαλέτη Ανδρονίκη - Πλακωτός Γιώργος - Πούπου Άννα, *Ιστορία της Βενετίας και της Βενετικής Αυτοκρατορίας, 11ος-18ος αι. Κοινωνία, Οικονομία, Πολιτισμός, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών*, Αθήνα 2015.

- Holton David (επιμ.), *Λογοτεχνία και κοινωνία στην Κρήτη της Αναγέννησης*, μτφρ. Ναταλία Δεληγιαννάκη, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1997.

- Lane Frederic, *Βενετία η Θαλασσοκράτειρα*, επιστ. επιμ. Γεράσιμος Δ. Παγκράτης, μτφρ. Κώστας Κουρεμένος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2007.

- Μαλτέζου Χρύσα (επιστ. διεύθ.), *Βενετοκρατούμενη Ελλάδα. Προσεγγίζοντας την Ιστορία της*, τ. Α'-Β', Ελληνικό Ινστιτούτο Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας, Αθήνα - Βενετία 2010.

- O'Connell Monique, *Men of Empire: Power and Negotiations in Venice's Maritime State*, The Johns Hopkins University Press, Baltimore 2009.

- Παπαδία-Λάλα Αναστασία, *Ο θεσμός των αστικών κοινοτήτων στον ελληνικό χώρο κατά την περίοδο της βενετοκρατίας (13ος-18ος αι.). Μια συνθετική προσέγγιση*, Βιβλιοθήκη του Ελληνικού Ινστιτούτου Βυζαντινών και Μεταβυζαντινών Σπουδών Βενετίας 24, Βενετία 2008².

β) Ιστορία του Νέου Ελληνισμού υπό οθωμανική κυριαρχία

- Ασδραχάς Σπύρος κ.ά., *Ελληνική Οικονομική Ιστορία, ΙΕ΄-ΙΘ΄ αιώνες*, Πολιτιστικό Ίδρυμα Ομίλου Πειραιώς, τ. Α΄, Αθήνα 2002.
- Γκαρά Ελένη - Τζεδόπουλος Γιώργος, *Χριστιανοί και μουσουλμάνοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: θεσμικό πλαίσιο και κοινωνικές δυναμικές*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Αθήνα 2015. Διαθέσιμο στο <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2882>
- Κιτρομηλίδης Πασχάλης, *Νεοελληνικός Διαφωτισμός. Οι πολιτικές και κοινωνικές ιδέες*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 1999.
- Παναγιωτόπουλος Βασίλης (επιμ.), *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού, 1770- 2000*, Ελληνικά Γράμματα, τ. 1-2, Αθήνα 2003.
- Παπασταματίου Δημήτρης - Κοτζαγεώργης Φωκίων, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού κατά τη διάρκεια της οθωμανικής πολιτικής κυριαρχίας*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Αθήνα 2015. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4721>
- Πιζάνιας Πέτρος, *Η ιστορία των νέων Ελλήνων (από το 1400σ. έως το 1821)*, Εστία, Αθήνα 2014.
- Sugar Peter, *Η Νοτιοανατολική Ευρώπη κάτω από οθωμανική κυριαρχία (1354-1804)*, μτφρ. Παυλίνα Μπαλουξή, τ. Α΄-Β΄, Σμίλη, Αθήνα 1994.

*Για τη μελέτη της ευρωπαϊκής ιστορίας της αντίστοιχης περιόδου προτείνεται: Kamen Henry, *Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία*, μτφρ. Ελένη Καλογιάννη, Μεταίχμιο, Αθήνα 2001.

Β) Οθωμανική Ιστορία (περ. 1300-1923)

Οι εξετάσεις θα διεξαχθούν γραπτά και προφορικά. Οι υποψήφιοι/ες θα εξετασθούν στην Ιστορία της υπό τουρκικές κυριαρχίες Μικράς Ασίας (1071 και εξής) και βεβαίως στην Οθωμανική Ιστορία, από το 1300 περίπου μέχρι το 1923. Θα πρέπει επίσης να γνωρίζουν οπωσδήποτε στοιχεία της Ύστερης Βυζαντινής Ιστορίας (1261-1453), καθώς και της Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού υπό βενετική και οθωμανική εξουσία (1204-1830), γνωστικά αντικείμενα για τα οποία παρατίθεται ειδική βιβλιογραφία που υπάρχει στον κατάλογο που ακολουθεί (οι τρεις τελευταίοι τίτλοι).

Προς διευκόλυνση της μελέτης των υποψηφίων, προτείνονται αμέσως παρακάτω κάποια βασικά εγχειρίδια.

- Kafadar Cemal, *Ανάμεσα σε δύο κόσμους. Η κατασκευή του οθωμανικού κράτους*, μτφρ. Αντώνης Αναστασόπουλος, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2008.
- *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, τομ. Θ΄ Αθήνα 1974, σ. 42-48, 133-137, 316-325.
- Ιναλτζίκ Χαλίλ, *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Η κλασική εποχή, 1300-1600*, μτφρ. Μιχάλης Κοκολάκης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1995.
- Quataert Donald, *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία. Οι τελευταίοι αιώνες, 1700-1922*, μτφρ. Μαρίνος Σαρηγιάννης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006.
- Sugar Peter, *Η Νοτιοανατολική Ευρώπη κάτω από οθωμανική κυριαρχία (1354-1804)*, μτφρ. Παυλίνα Μπαλουξή, τ. Α΄-Β΄, Σμίλη, Αθήνα 1994.
- İnalçik Halil - Quataert Donald (επιμ.), *Οικονομική και κοινωνική ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας*. Τόμος Α΄: 1300-1600, μτφρ. Μαρίνος Σαρηγιάννης, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2008. Τόμος Β΄: 1600-1914, μτφρ. Μαρίνα Δημητριάδου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2011.

- Faroqhi Suraiya, *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο κόσμος γύρω της*, μτφρ. Γιάννης Καραχρήστος, Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2009.
- Γκαρά Ελένη - Τζεδόπουλος Γιώργος, *Χριστιανοί και μουσουλμάνοι στην Οθωμανική Αυτοκρατορία: θεσμικό πλαίσιο και κοινωνικές δυναμικές*, Ελληνικά Ακαδημαϊκά Ηλεκτρονικά Συγγράμματα και Βοηθήματα, Αθήνα 2015. Διαθέσιμο στο <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/2882>.
- *Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, Εκδοτική Αθηνών, τ. Θ', Αθήνα 1974, σ. 116-243, 175-183, 282-291, 325-335, 354-371, 390-393.
- Μαλτέζου Χρύσα (επιστ. διεύθ.), *Όψεις της ιστορίας του βενετοκρατούμενου Ελληνισμού. Αρχαιακά τεκμήρια*, Ίδρυμα Ελληνικού Πολιτισμού, Αθήνα 1993 (σ. 85-90, 123-138, 177-208, 281-306, 375-380).
- Παπασταματίου Δημήτρης - Κοτζαγεώργης Φωκίων, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού κατά τη διάρκεια της οθωμανικής πολιτικής κυριαρχίας*, Σύνδεσμος Ελληνικών Ακαδημαϊκών Βιβλιοθηκών Αθήνα, 2015. Διαθέσιμο στο: <http://hdl.handle.net/11419/4721>.

Γ) Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (1830-2000)

Οι εισαγωγικές εξετάσεις στο πεδίο της Νεότερης και Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας, θα περιλαμβάνουν τα ακόλουθα στάδια:

1. Ο υποψήφιος μαζί με τα λοιπά δικαιολογητικά του θα πρέπει να υποβάλει **κείμενο 500 περίπου λέξεων** όπου θα αναπτύσσει το **ειδικότερο αντικείμενο με το οποίο θα θελήσει να ασχοληθεί κατά τη φοίτησή του/της στο μεταπτυχιακό κύκλο σπουδών**. Η υποβολή της πρότασης έχει χαρακτήρα συμπληρωματικό. Θα πρέπει, τέλος, να υποδείξει την ειδικότερη θεματική ενότητα, πάνω στην οποία επιθυμεί να εξεταστεί προφορικά κατά το στάδιο (3).
2. **Γραπτή εξέταση**
Κατά τη γραπτή εξέταση, θα διακριβωθεί η επάρκεια του/της υποψηφίου/ας σε επίπεδο γενικότερων γνώσεων και συνθετικής ικανότητας. Η εξέταση αυτή θα καλύψει ευρύτερα τη Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία (περίοδος 1830-1967) και θα διενεργηθεί χωρίς συγκεκριμένη προτεινόμενη βιβλιογραφία.
3. **Προφορική εξέταση**
Η προφορική εξέταση θα γίνει στη βάση των παρακάτω θεματικών ενοτήτων, για κάθε μία από τις οποίες παρατίθεται και ενδεικτική βιβλιογραφία. Κατά την υποβολή της αίτησής του, κάθε υποψήφιος/α θα επιλέγει μία θεματική ενότητα από τις προτεινόμενες, για να εξεταστεί πάνω σε αυτήν. Η εξέταση αυτή θα αποσκοπεί να διακριβώσει, όχι το επίπεδο των γενικών γνώσεων του/της υποψηφίου/ας, αλλά το βαθμό εξοικείωσής του/της με μία από τις ειδικότερες θεματικές ενότητες, στην οποία θα επιλέξει να προσανατολίσει τις μεταπτυχιακές σπουδές του/της.

α) Η Ελλάδα του 19ου αιώνα

- Αλιβιζάτος, Νίκος Κ., *Το Σύνταγμα και οι εχθροί του στη νεοελληνική ιστορία, 1800-2010*, Πόλις, Αθήνα 2011.
- Αγκριαντώνη Χριστίνα, *Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα*, ΙΑΕΤ, Αθήνα 1986.
- Αρώνη-Τσίχλη Καίτη, *Το σταφιδικό ζήτημα και οι κοινωνικοί αγώνες. Πελοπόννησος 1893-1905*, Παπαζήσης, Αθήνα 1999.

- Αρώνη-Τσίχλη Καίτη - Τρίχα Λύντια (επιμ.), *Ο Χαρίλαος Τρικούπης και η εποχή του: πολιτικές επιδιώξεις και κοινωνικές συνθήκες*, Παπαζήσης, Αθήνα 2000.
- Βερέμης, Θάνος και Ιωάννης Κολιόπουλος, *Ελλάς, η σύγχρονη συνέχεια. Από το 1821 μέχρι σήμερα*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2006.
- Γαρδίκια, Κατερίνα, *Προστασία και εγγυήσεις: Στάδια και μύθοι της ελληνικής εθνικής ολοκλήρωσης (1821-1920)*, Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1999.
- Gallant, Thomas, *Νεότερη Ελλάδα: από τον πόλεμο της ανεξαρτησίας μέχρι τις ημέρες μας*, Πεδίο, Αθήνα, 2017.
- Δερτιλής Γιώργος, *Ιστορία του Ελληνικού Κράτους 1830-1920*, 2 τ., Εστία, Αθήνα 2005.
- Καραμανωλάκης, Βαγγέλης, *Η συγκρότηση της ιστορικής επιστήμης και η διδασκαλία της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1837-1932*, Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, Αθήνα, 2006.
- Carabott, Philip (επιμ.), *Greek Society in the Making, 1863–1913: Realities, Symbols and Visions*, Routledge, Λονδίνο 1997.
- Κωστής, Κώστας Π. *Τα «κακομαθημένα παιδιά» της Ιστορίας: η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους, 18ος-21ος αιώνας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2018.
- Κωφός Ευάγγελος, *Ο ελληνισμός στην περίοδο 1869-1881*, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1981.
- McGrew William W., *Land and Revolution in Modern Greece (1800-1871)*. Kent State University Press, Ohio 1985.
- Πολίτης Αλέξης, *Ρομαντικά χρόνια: ιδεολογίες και νοοτροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880*, Ε.Μ.Ν.Ε. Μνήμων, Αθήνα 1993.
- Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, *Ελληνική εξωτερική πολιτική, 1830-1981*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2014.
- Σκοπετέα Έλλη, *Το πρότυπο βασιλείο και η Μεγάλη Ιδέα*, Πολύτυπο, Αθήνα 1988.
- Σωτηρέλης Γιώργος Χ., *Σύνταγμα και εκλογές στην Ελλάδα 1864-1909*, Θεμέλιο, Αθήνα 1991.
- Τρίχα Λύντια, *Χαρίλαος Τρικούπης*, Πόλις, Αθήνα, 2016.
- Τσουκαλάς Κωνσταντίνος, *Εξάρτηση και αναπαραγωγή: ο κοινωνικός ρόλος των εκπαιδευτικών μηχανισμών στην Ελλάδα (1830-1922)*, Θεμέλιο, Αθήνα 1977.
- Φραγκιάδης Αλέξης, *Ελληνική οικονομία 19ος-20ός αιώνας*, Νεφέλη, Αθήνα 2007.

β) Ελληνική ιστορία, 1910-1949

- Αλιβιζάτος Νίκος, *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση, 1922-1974: όψεις της ελληνικής εμπειρίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1983.
- Αλιβιζάτος, Νίκος Κ., *Το Σύνταγμα και οι εχθροί του στη νεοελληνική ιστορία, 1800-2010*, Πόλις, Αθήνα 2011.
- Βερέμης, Θάνος και Ιωάννης Κολιόπουλος, *Ελλάς, η σύγχρονη συνέχεια. Από το 1821 μέχρι σήμερα*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα, 2006.
- Βλαχόπουλος, Σπύρος και Ευάνθης Χατζηβασιλείου, *Διλήμματα της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας: 20ός αιώνας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2018.
- Βόγλης Πολυμέρης, *Η αδύνατη επανάσταση: η κοινωνική δυναμική του εμφυλίου πολέμου*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2014.
- Γούναρης, Βασίλης Κ., *Εγνωσμένων κοινωνικών φρονημάτων: κοινωνικές και άλλες όψεις του αντικομμουνισμού στη Μακεδονία του Εμφυλίου Πολέμου*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2002.
- Ηλιού, Φίλιππος, *Ο ελληνικός εμφύλιος πόλεμος: η εμπλοκή του ΚΚΕ*, Θεμέλιο, Αθήνα, 2004.

- Καραμανωλάκης, Βαγγέλης, *Η συγκρότηση της ιστορικής επιστήμης και η διδασκαλία της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών, 1837-1932*, Ιστορικό Αρχείο Ελληνικής Νεολαίας, Αθήνα, 2006.
- Κολιόπουλος Ιωάννης Σ., *Παλινόρθωση, δικτατορία, πόλεμος, 1935-1941: ο βρετανικός παράγοντας στην Ελλάδα*, Εστία, Αθήνα 1985.
- Kofos Evangelos, *Nationalism and Communism in Macedonia*, A. D. Karatzas New York 1992.
- Κωστής, Κώστας Π. *Τα «κακομαθημένα παιδιά» της Ιστορίας: η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους, 18ος-21ος αιώνας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2018.
- Λεονταρίτης Γεώργιος Β., *Η Ελλάδα στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, 1917-1918*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2000.
- Λιάκος, Αντώνης, *Εργασία και πολιτική στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου*, Νεφέλη, Αθήνα 2016
- Llewellyn-Smith, Michael, *Το όραμα της Ιωνίας: η Ελλάδα στη Μικρά Ασία, 1919-1922*, ΜΙΕΤ, Αθήνα, 2002.
- Μαραντζίδης, Νίκος, *Δημοκρατικός Στρατός Ελλάδας, 1946-1949*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 2010.
- Μουρέλος, Ιωάννης και Ιάκωβος Δ. Μιχαηλίδης (επιμ.), *Ο ελληνικός Εμφύλιος Πόλεμος: μια αποτίμηση. Πολιτικές, ιδεολογικές, ιστοριογραφικές προεκτάσεις*, ΙΜΧΑ και Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 2007.
- Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, *Ελληνική εξωτερική πολιτική, 1830-1981*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2014.
- Mazower, Mark, *Στην Ελλάδα του Χίτλερ. Η εμπειρία της Κατοχής*, μετάφραση Κώστας Κουρεμένος, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1994.
- Πλουμίδης, Σπυρίδων Γ., *Τα μυστήρια της Αιγίδος: το Μικρασιατικό ζήτημα στην ελληνική πολιτική (1891-1922)*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2016.
- Πλουμίδης, Σπυρίδων Γ., *Το καθεστώς Ιωάννη Μεταξά, 1936-1941*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2016.
- Φλάισερ, Χάγκεν, *Στέμμα και Σβάστικα: η Ελλάδα της Κατοχής και της Αντίστασης, 1941-1944*, 2 τ., Παπαζήσης, Αθήνα 1995.
- Χατζηωσήφ, Χρήστος (επιμ.), *Όψεις πολιτικής και οικονομικής ιστορίας 1900-1940*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009

γ) Μεταπολεμική Ελλάδα, 1950-1967

- Αλιβιζάτος Νίκος, *Οι πολιτικοί θεσμοί σε κρίση, 1922-1974: όψεις της ελληνικής εμπειρίας*, Θεμέλιο, Αθήνα 1983.
- Αλιβιζάτος, Νίκος Κ., *Το Σύνταγμα και οι εχθροί του στη νεοελληνική ιστορία, 1800-2010*, Πόλις, Αθήνα 2011.
- Βλαχόπουλος, Σπύρος και Ευάνθης Χατζηβασιλείου, *Διλήμματα της ελληνικής συνταγματικής ιστορίας: 20ός αιώνας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, 2018.
- Διαμαντόπουλος Θανάσης, *Η ελληνική πολιτική ζωή: εικοστός αιώνας*, Παπαζήσης, Αθήνα 1997.
- Καζάκος Πάνος, *Ανάμεσα σε κράτος και αγορά: οικονομία και οικονομική πολιτική στη μεταπολεμική Ελλάδα, 1944-2000*, Πατάκης, Αθήνα 2001.
- Κωστής, Κώστας Π. *Τα «κακομαθημένα παιδιά» της Ιστορίας: η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους, 18ος-21ος αιώνας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2018.
- Δήμητρα Λαμπροπούλου, *Οικοδόμοι: οι άνθρωποι που έχτισαν την Αθήνα 1950-1967*, Βιβλιόραμα, Αθήνα 2009

- Νικολακόπουλος Ηλίας, *Η καχεκτική δημοκρατία: κόμματα και εκλογές, 1946-1967*, Πατάκης, Αθήνα 2001.
- Ριζάς Σωτήρης, *Η ελληνική πολιτική μετά τον εμφύλιο πόλεμο: κοινοβουλευτισμός και δικτατορία*, Καστανιώτης, Αθήνα 2008.
- Σβολόπουλος, Κωνσταντίνος, *Ελληνική εξωτερική πολιτική, 1830-1981*, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 2014.
- Στεφανίδης, Γιάννης Δ, *Εν ονόματι του έθνους: πολιτική κουλτούρα, αλτρωτισμός και αντιαμερικανισμός στη μεταπολεμική Ελλάδα, 1945-1967*, Επίκεντρο, Θεσσαλονίκη, 2010.
- Χατζηβασιλείου Ευάνθης, *Στα σύνορα των κόσμων: η Ελλάδα και ο Ψυχρός Πόλεμος, 1952-1967*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2009.
- Χατζηβασιλείου, Ευάνθης, *Ελληνικός φιλελευθερισμός: το ριζοσπαστικό ρεύμα, 1932-1979*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2010.

Σε κάθε περίπτωση, συνιστάται στους/στις φοιτητές/τριες να ενημερωθούν πάνω στις διαφορετικές απόψεις που έχουν διατυπωθεί για τα θέματα αυτά, μέσω και των βιβλίων τα οποία προτείνονται. **Η προτεινόμενη βιβλιογραφία λειτουργεί ως οδηγός μελέτης.**